IOAN VLĂDUCĂ

ÎMPOTRIVA MONOFIZISMULUI

CUPRINS

INTRODUCERE

Din învăţătura ortodoxă cunoaştem că Domnul nostru Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat şi Om adevărat. El este Fiul lui Dumnezeu întrupat. Este o singură Persoană cu două firi: dumnezeiască şi omenească. Cele două firi (naturi) sunt unite fără separare şi fără amestecare.

Învăţătura ortodoxă este descoperită de Dumnezeu, nu inventată de oameni. Însă din vremuri vechi au existat eretici, oameni cuprinşi de mândrie, care au născocit erezii, adică învăţături mincinoase, potrivnice învăţăturii ortodoxe.

Atunci când apăreau erezii, Sfinţii Părinţi se adunau în Sfinte Sinoade Ecumenice (Sfinte Soboare a toată lumea) sau în Sfinte Sinoade Locale, şi luminaţi de harul lui Dumnezeu, apărau dreapta credinţă împotriva acelor erezii. Ei anatematizau (condamnau) ereziile şi îi îndepărtau pe eretici de poporul binecredincios pentru ca acesta să nu se contamineze de erezii.

De ce este atât de importantă dreapta credinţă? Deoarece aceasta este o condiţie necesară pentru mântuire. Sfântul Paisie de la Neamţ spune foarte clar: „Fără credinţa ortodoxă, nicidecum nu este cu putinţă nimănui a se mântui. Credinţa ortodoxă fără fapte bune moartă este, precum şi faptele cele bune fără credinţa ortodoxă sunt moarte. Iar cel ce vrea să se mântuie, trebuie să unească întotdeauna credinţa ortodoxă cu faptele cele bune şi să aibă fapte bune întru credinţa ortodoxă.” [1] De aceea, Sfinţii Părinţi luptau – prin scris şi prin grai – pentru apărarea dreptei credinţe împotriva tuturor ereziilor.

Monofizismul este o erezie care, de peste 1500 de ani, vatămă sufletele oamenilor cuprinşi de ea. În secolul al V-lea, Eutihie, un eretic din Constantinopol, susţinea că Domnul Iisus Hristos nu ar avea două firi (dumnezeiască şi omenească), ci una singură – cea dumnezeiască. Prin lucrarea vrăjmaşului, Eutihie a dus în rătăcire pe mulţi credincioşi. Patriarhul Dioscor al Alexandriei a căzut şi el în această erezie.

Împotriva acestei erezii, şase sute treizeci de Sfinţi Părinţi s-au adunat la cel de-al patrulea Sfânt Sinod Ecumenic, care a avut loc la Calcedon, în anul 451. Ei au anatematizat monofizismul şi pe susţinătorii lui. Luminaţi de harul lui Dumnezeu, Sfinţii Părinţi au arătat că Domnul Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat şi Om adevărat, cunoscându-se în două firi, fără

---

[1] Sfântul Paisie de la Neamţ, *Cuvinte şi scrisori duhovniceşti*, vol I, 1998.

amestecare, fără schimbare, fără împărțire, fără despărțire. El este o singură Persoană cu două firi (dumnezeiască şi omenească).

Mai tîrziu a apărut şi un „monofizism moderat”, al patriarhului eretic Sever al Antiohiei, care considera că cele două firi din care este Hristos sunt amestecate într-o nouă fire. Sfinții Părinți au luptat şi împotriva acestei erezii.

Dintre Sfinții care au luptat împotriva monofizismului şi monotelismului, cei mai cunoscuți sunt: Flavian Patriarhul Constantinopolului, Proteriu Arhiepiscopul Alexandriei, Leon Arhiepiscopul Romei, Martin Mărturisitorul Arhiepiscopul Romei, Dometian Episcopul Meletinei, Agapit Arhiepiscopul Romei, Sofronie Patriarhul Ierusalimului, Maxim Mărturisitorul, Ioan Damaschin, Anastasie Sinaitul, Simeon Stâlpnicul, Auxențiu cel din Munte, Leonțiu de Bizanț, Fotie cel Mare, Maxim Grecul.

Deşi au fost anatematizați, născocitorii ereziilor nu s-au îndreptat, ci au format adunări eretice numite pe nedrept „Biserici”. Astfel de adunări eretice sunt numite **necalcedoniene** sau **anticalcedoniene**, deoarece nu acceptă hotărârile dogmatice ale celui de-al patrulea Sfânt Sinod Ecumenic de la Calcedon. Dar ele însele se consideră a fi ortodoxe şi se autointitulează „Biserici Ortodoxe Vechi Orientale” sau „Biserici Orientale Ortodoxe”. Una din acestea este „Biserica Coptă” din Egipt, o adunare monofizită care nu acceptă al patrulea, al cincilea, al şaselea şi al şaptelea Sfânt Sinod Ecumenic.

În ultimii zeci de ani, unii ierarhi şi preoți ortodocşi, lepădând comuniunea cu Sfinții Părinți, au intrat în **ecumenism** (mişcarea de amestecare a religiilor). Ei au participat la întâlniri oficiale şi neoficiale cu reprezentanți ai „Bisericilor” anticalcedoniene, spunând că şi aceia sunt ortodocşi. Au îndrăznit chiar să afirme că anatemele date de Sfinții Părinți împotriva monofiziților trebuie ridicate, că ereticii respectivi trebuie cinstiți ca sfinți şi că numele lor trebuie introduse în Calendarul Bisericii Ortodoxe. S-a mai propus modificarea cărților de Istorie Bisericească şi a cărților de cult ortodoxe, prin eliminarea textelor referitoare la monofiziți. S-a hotărât organizarea unui „program educativ” prin care credincioşii să fie pregătiți să accepte textele „revizuite”.[2]

---

[2] cf. Ion Grădincea, *Relațiile dintre Biserica Ortodoxă şi Bisericile Vechi Orientale din anul 1964 până în anul 2001*, Carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Ed. Sitech, Craiova.

Toate acestea sunt pregătiri pentru unirea ecumenistă cu monofiziții (adică slujirea şi împărtăşirea împreună cu ei, trecând cu vederea că aceia sunt eretici).

Sfinții Părinți ne învață că împărtăşirea împreună cu ereticii este foarte periculoasă. Sfântul Theodor Studitul spune că „împărtăşania de la eretic înstrăinează pe om de Dumnezeu şi îl predă diavolului. După măsura deosebirii dintre lumină şi întuneric, aşa e şi deosebirea dintre împărtăşania drept slăvitoare (ortodoxă) şi cea ereticească: cea drept slăvitoare luminează, cea ereticească întunecă; una îl uneşte cu Hristos, cealaltă – cu diavolul; una dă viață sufletului, cealaltă îl ucide. Împărtăşania din mână eretică este otravă, nu simplă pâine.” [3]

Situația actuală fiind foarte gravă, este necesar ca binecredincioşii creştini să cunoască pericolul unirii ecumeniste cu monofiziții. Cei care se împărtăşesc cu ereticii sau acceptă ereziile lor, nu au nădejde de mântuire, dacă nu se întorc la Ortodoxie. Iar cei care se întorc la Ortodoxie, au datoria să anatematizeze ereziile în care au căzut, şi să primească întreaga învățătură ortodoxă.

Datoria noastră este să păstrăm dreapta credință primită de la Dumnezeu prin Sfinții Apostoli şi Sfinții Părinți. Numai aşa vom intra în comuniunea veşnică a Sfinților.

ÎNVĂȚĂTURA ORTODOXĂ DESPRE DOMNUL NOSTRU IISUS HRISTOS

La primele două Sfinte Sinoade Ecumenice, Sfinții Părinți, luminați de harul lui Dumnezeu, au alcătuit **Crezul Ortodox**:

„*Credem întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, al tuturor celor văzute şi nevăzute.*

Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii.

Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut, Cel de o ființă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut.

[3] cf. Sfântul Iustin Popovici, *Biserica Ortodoxă şi ecumenismul*, p. 123.

Care pentru noi, oamenii, şi pentru a noastră mântuire S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria şi S-a făcut om.

Şi S-a răstignit pentru noi, în zilele lui Ponțiu Pilat, şi a pătimit şi S-a îngropat.

Şi a înviat a treia zi, după Scripturi.

Şi S-a înălțat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui.

Şi iarăşi va să vină cu slavă să judece vii şi morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârşit.

Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care din Tatăl purcede.

Cel ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, Care a grăit prin Prooroci.

Întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică.

Mărturisim un[singur] Botez spre iertarea păcatelor.

Aşteptăm învierea morților.

Şi viața veacului ce va să vie. Amin.”

Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, Cel de o ființă cu Tatăl, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria şi S-a făcut om. El este Dumnezeu adevărat şi om adevărat. Aceasta înseamnă că are două firi: dumnezeiască şi omenească.

Domnul nostru Iisus Hristos este desăvârşit întru Dumnezeire cât şi întru omenitate, Dumnezeu adevărat şi om adevărat din suflet rațional şi din trup, întru toate asemenea nouă afară de păcat. El este născut din Tatăl mai înainte de veci după dumnezeire şi, la plinirea vremii, Acelaşi născut pentru noi şi pentru a noastră mântuire din Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu, după omenitate.

Domnul Iisus Hristos este un singur Ipostas (o singură Persoană) în două firi. Având două firi, are două lucrări fireşti şi două voiri fireşti (dumnezeiască şi omenească).

Lucrare înseamnă puterea naturală de manifestare a fiecărei ființe. **Lucrătoare** este natura (firea) de unde provine lucrarea. **A lucra** înseamnă a te folosi de puterea lucrătoare. **Cel care lucrează** este cel ce se foloseşte de lucrare, adică ipostasul.

Având şi fire dumnezeiască, Hristos are şi lucrare dumnezeiască. Având şi fire omenească, El are şi lucrare omenească. Puterea facerii de

minuni este lucrare a firii dumnezeieşti. Dar fiind şi om, avea şi lucrare omenească. Dacă n-ar fi avut lucrare omenească, atunci n-ar fi trăit ca om, n-ar fi mâncat, n-ar fi băut, n-ar fi mers, nici n-ar fi făcut ceva din cele omeneşti.

Însă Cel care lucrează este Cel ce se foloseşte de lucrare, adică Ipostasul, Care este unul singur.

Prin urmare, Hristos lucrează potrivit fiecăreia din cele două firi ale Lui, iar fiecare fire din cele două lucrează în El cu participarea celeilalte.

El nu săvârşea în chip omenesc pe cele omeneşti, căci nu era numai om, ci şi Dumnezeu. De aceea şi pătimirile Lui au fost de viață făcătoare şi mântuitoare. Tot pentru aceea mergea cu picioare pământeşti pe apă nestatornică.

Dar nici nu lucra în chip dumnezeiesc pe cele dumnezeieşti, căci nu era numai Dumnezeu, ci şi om. Pentru aceea săvârşea minunile prin punerea mâinilor şi prin cuvânt.

Voirea este puterea simplă de a voi. **Voința** este voirea îndreptată spre un lucru. **Cel care voieşte** este acela care face uz de voire, adică ipostasul.

Aşadar, pentru că unul este Hristos şi unul este Ipostasul Lui, Unul şi Acelaşi este Cel care voieşte în chip dumnezeiesc şi omenesc. Dar deoarece are două firi voliționale, pentru că sunt raționale, — căci tot ceea ce este rațional este şi volițional şi liber — vom spune despre El că are două voiri.

Aşadar, pentru că Hristos are **două firi**, spunem că are **două voiri** şi **două lucrări** naturale.

ÎNVĂȚĂTURA ORTODOXĂ DESPRE UNICITATEA BISERICII

Biserica este „**Una**, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească" aşa cum mărturisim în Crezul alcătuit la primele două Sfinte Sinoade Ecumenice. Nu există mai multe Biserici.

Sfântul Iustin Popovici ne învață astfel: „Dat fiind că Domnul Hristos nu poate avea mai multe trupuri, în El nu pot fi mai multe Biserici."[4]

Sfântul Lavrentie de Cernigov spune că „**Una** este doar **Biserica Ortodoxă Sobornicească şi Apostolească**, celelalte ce se numesc

[4] *Biserica Ortodoxă şi ecumenismul*, 2002, p.41.

‹‹Biserici›› nu sunt Biserici, ci sămânță stearpă a diavolului în lanul de grâu al lui Hristos."[5]

MONOFIZISMUL

Rădăcina monofizismului este apolinarismul. După ereticul Apolinarie, Fiul lui Dumnezeu a luat trup şi suflet fără minte şi fără rațiune. Vorbind despre „o singură fire", Apolinarie a pus temeliile ereziei monofizite. Biserica l-a condamnat la Sinodul al II-lea Ecumenic.

Patriarhul eretic Nestorie al Constantinopolului susținea că în Iisus Hristos sunt două persoane: Persoana dumnezeiască a Fiului lui Dumnezeu şi persoana omenească a lui Hristos. Ereticul Nestorie considera că Fecioara Maria nu a născut pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, cum învață Biserica, ci a născut pe omul Hristos. De aceea, nu o numea Născătoare de Dumnezeu (Theotokos), ci născătoare de om (Anthropotokos) sau născătoare de Hristos (Hristotokos).

Împotriva patriarhului eretic Nestorie, două sute de Sfinți Părinți s-au adunat la cel de-al treilea Sfânt Sinod Ecumenic, care a avut loc la Efes, în anul 431. Acest Sfânt Sinod Ecumenic a anatematizat pe Nestorie şi învățătura lui, mărturisind că Fecioara Maria este cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, fiindcă L-a născut pe Fiul lui Dumnezeu întrupat. La acest Sfânt Sinod, un rol important l-a avut Sfântul Chiril al Alexandriei.

Arhimandritul Eutihie din Constantinopol a luptat împotriva ereziei lui Nestorie, dar nu sub ascultarea Sfinților Părinți luminați de Dumnezeu, ci după născocirile minții lui. De aceea, a căzut în altă erezie, considerând că firea omenească a lui Hristos a fost absorbită de cea dumnezeiască şi că Hristos ar avea astfel o singură fire. Această erezie s-a numit **monofizism** (care în limba greacă înseamnă *o singură fire*).

Erezia a fost acceptată de patriarhul Dioscor al Alexandriei.

Împotriva acestei erezii, şase sute treizeci de Sfinți Părinți s-au adunat la cel de-al patrulea Sfânt Sinod Ecumenic, care a avut loc la Calcedon, în anul 451. Ei au anatematizat monofizismul şi pe susținătorii lui. Luminați de harul lui Dumnezeu, Sfinții Părinți au arătat că Domnul Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat şi Om adevărat, cunoscându-se în două firi, fără amestecare, fără schimbare, fără împărțire, fără despărțire. El este o singură Persoană cu două firi (dumnezeiască şi omenească).

---

[5] *Viața, învățăturile şi minunile Sfântului Lavrentie de la Cernigov*, Ed. Credința strămoşească, 2003, p. 179.

Dumnezeu a arătat în chip minunat, la Calcedon, care este mărturisirea adevărată. Punându-se cele două mărturisiri în cinstita raclă a Sfintei Mari Muceniţe Eufimia şi pecetluindu-se racla, mărturisirea ortodoxă a fost găsită în mâna dreaptă a Sfintei (ca semn de acceptare), iar mărturisirea monofizită a fost găsită sub picioarele Sfintei (ca semn de lepădare şi călcare în picioare).

A apărut şi un „monofizism moderat", al patriarhului eretic Sever al Antiohiei, care vorbea de două firi în Hristos, dar le considera amestecate. Sfinţii Părinţi au luptat şi împotriva acestei erezii.

Al cincilea Sfânt Sinod Ecumenic din Constantinopol (553) a anatematizat pe cei ce încercau să folosească scrierile Sfântului Chiril al Alexandriei în favoarea monofizismului.

MONOENERGISMUL ŞI MONOTELISMUL

Mai târziu, încercându-se împăcarea dintre monofiziţi şi ortodocşi pe baza unui compromis dogmatic, au apărut alte două erezii care spuneau că în Hristos există o singură lucrare (**monoenergism**) şi o singură voire (**monotelism**).

Împotriva acestor erezii s-au adunat la Constantinopol, în anul 680, la cel de-al şaselea Sfânt Sinod Ecumenic, o sută şaizeci şi cinci de Sfinţi Părinţi care au anatematizat pe eretici şi ereziile lor. Insuflaţi de Dumnezeu, Sfinţii Părinţi au arătat că în Hristos sunt două lucrări şi două voiri, corespunzătoare celor două firi. Între cele două voinţe nu există nici o contradicţie.

ECUMENISMUL

Ecumenismul sau **mişcarea ecumenică** este un ansamblu de concepţii şi practici heterodoxe (neortodoxe) care au ca scop unificarea religioasă. S-a folosit denumirea de „mişcare ecumenică" pentru a crea impresia că are legătură cu Sfintele Sinoade Ecumenice.

Sfintele Sinoade Ecumenice sau Sfintele Soboare a toată lumea au fost rânduite de Dumnezeu pentru apărarea Ortodoxiei. Atunci când apăreau erezii (credinţe greşite), Sfinţii Părinţi se adunau în Sfinte Sinoade Ecumenice sau în Sfinte Sinoade Locale, statornicind dreapta credinţă şi combătând ereziile.

Ecumenismul nu are legătură cu Sfintele Sinoade Ecumenice.

După criteriul grupării întemeietoare, ecumenismul este de două feluri: ecumenism romano-catolic şi ecumenism protestant.

După criteriul scopului, există ecumenism creştin şi ecumenism panreligios.

Ecumenismul creştin are ca scop stabilirea unui creştinism unic, la care să adere ortodocşii, monofiziţii, papistaşii (romano-catolicii), anglicanii şi denominaţiunile protestante. Se încearcă înlocuirea Ortodoxiei cu acest creştinism hibrid. Ecumenismul creştin este etapa pregătitoare pentru ecumenismul panreligios.

Ecumenismul panreligios urmăreşte construirea unei religii unice, la care să adere toţi oamenii. Se urmăreşte ca această globalizare a credinţei să fie un sprijin pentru globalizarea politico-economică.

Mişcarea sincretistă *Noua Eră* (*New Age*) are două scopuri de bază: o nouă ordine a lucrurilor pe plan politico-economic şi o nouă ordine a lucrurilor pe plan religios (o nouă religie mondială).

Robert Müller, fostul sub-secretar al O.N.U. şi un important exponent al *Noii Ere*, scrie în cartea sa *Noua Geneză* că religiile trebuie:

- **să accelereze ecumenismul** şi să creeze fundaţii religioase mondiale comune;
- să înalţe steagul O.N.U. în toate locurile de cult;
- să se roage şi să organizeze rugăciuni comune mondiale. [6]

Prin ecumenism oamenii se depărtează de Ortodoxie; se depărtează de Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, Care este Calea, Adevărul şi Viaţa.

Papistaşii, protestanţii şi anticalcedonienii nu mai au nici o motivaţie să vină în Biserica Ortodoxă, fiindcă ecumeniştii din Biserica Ortodoxă admit că şi adunările acelora sunt Biserici. Situaţia anticalcedonienilor este şi mai gravă, deoarece adunările lor sunt recunoscute ca „Biserici Ortodoxe Orientale”, iar Bisericile Ortodoxe naţionale (Greacă, Rusă, Sârbă, Română, etc.), sunt numite Biserici Ortodoxe Răsăritene. De ce ar pleca un om dintr-o Biserică Ortodoxă Orientală pentru a intra într-o Biserică Ortodoxă Răsăriteană? Dacă i se spune că ambele sunt ortodoxe, el se gândeşte că poate rămâne acolo unde se află acum.

„Participarea la C. M. B (Consiliul Mondial al Bisericilor, organizaţie a ecumenismului protestant – n. n.) şi tot sincretismul ecumenist, care conţine nu numai dialoguri, ci şi manifestări de cult comune, au condus la

[6] cf. Părintele Arsenie Vliangoftis Doctor în Teologie şi Licenţiat în Filosofie, *Ereziile contemporane – o adevărată ameninţare* - , Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2006, p. 151-155.

încetarea misiunii ortodoxe în țările în care predomină confesiunile creştine. În felul acesta închidem uşa oamenilor obosiți ai Apusului, arătându-le că trebuie să rămână acolo unde se află, de vreme ce ‹‹suntem la fel››, suntem ‹‹biserici surori›› şi ‹‹unirea este iminentă››." [7]

Chiar şi ortodocşii care participă la ecumenism se îndepărtează de Ortodoxie. „Participarea aceasta a condus şi conduce în fiecare zi tot mai mult **la schimbarea cugetării şi etosului ortodox** şi la formarea unei cugetări şi a unui etos *interreligios*". [8]

Prin întovărăşirea şi rugăciunea împreună cu ereticii, cugetarea ortodoxă se vatămă, dobândind înclinații eretice. Acesta este unul din motivele pentru care Sfinții Părinți interzic întovărăşirea cu ereticii.

La dialogurile ecumeniste, sub pretextul dragostei, se discută foarte mult cele care **unesc** şi foarte puțin cele care **despart**, astfel încât să se creeze un sentiment fals de unire şi credință comună. La Sfintele Sinoade Ecumenice, însă, Sfinții Părinți discutau totdeauna **cele care despărțeau**.

Sfântul Iustin Popovici ne învață că „nu există ‹‹dialog al dragostei›› fără dialogul adevărului. Altminteri, un astfel de dialog e nefiresc şi mincinos. De aceea şi porunca purtătorului de Hristos Apostol cere: *Dragostea să fie nefățarnică* (Romani 12, 9).

Se cuvine ca ierarhii şi preoții ortodocşi să discute din dragoste cu heterodocşii pentru a le atrage atenția unde au greşeli şi pentru a-i ajuta să vină la Adevăr. [9]

Dumnezeu voieşte unitatea întru Adevăr. Pentru a se ajunge la această unitate trebuie ca toți să primească dreapta credință şi să intre în Biserica Ortodoxă, cea Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească.

Prin ecumenism nu se urmăreşte unitatea întru Adevăr, ci se poartă dialoguri pentru a se ajunge la un compromis dogmatic şi la recunoaşterea bisericească reciprocă.

Cuviosul Filothei Zervakos spune că „numai prin smerenie, pocăință şi întoarcere la Dumnezeu, la credința ortodoxă, va reuşi mult dorita unire, iar nu prin consfătuiri şi dezbateri, prin dialoguri nefolositoare şi lipsite de rost, prin şedințe zadarnice." [10]

---

[7] ibidem p. 189.

[8] ibidem, p. 187.

[9] cf. Sfânta Mânăstire Paraklitu, *Ecumenismul*, Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2004, p. 25.

[10] Părintele Filothei Zervakos, *Testament duhovnicesc. Mărturisirea credinței ortodoxe*, tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei şi Teleormanului, Editura Bunavestire, Galați, 2003, p. 75.

Cuviosul Filothei se ruga iubitorului de oameni Dumnezeu, „să-i țină în credința ortodoxă pe cei credincioşi iar pe popoare să le unească prin legăturile dragostei, să-i cheme pe toți la unirea întru credința ortodoxă cea adevărată, să-i învrednicească pe toți de unirea întru Duhul Sfânt şi să dăruiască tuturor cele necesare pentru mântuire.” [11] De o astfel de unitate avem trebuință, nu de ecumenism.

ÎNCERCĂRI ECUMENISTE DE UNIRE ÎNTRE ORTODOCŞI ŞI MONOFIZIȚI

Dialogul ecumenist dintre unii reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe şi reprezentanți ai monofiziților a început în anul 1964 la Aarhus – Danemarca. De atunci au avut loc mai multe întâlniri neoficiale şi oficiale.

Care sunt roadele acestui dialog care durează de peste 43 de ani? Ce au hotărât ecumeniştii la propunerea monofiziților? Iată ce au hotărât:

- să nu-i mai considere eretici pe monofiziți;
- să se considere că ortodocşii şi monofiziții au aceeaşi credință;
- să ridice anatemele date de Sfinții Părinți la Sinodul Ecumenic de la Calcedon;
- să elimine din cărțile de cult toate textele care se referă la monofiziți ca la nişte eretici;
- să modifice Istoria Bisericească în funcție de rezultatele dialogului, eliminând acele texte care nu convin monofiziților;
- să introducă în calendarul Bisericii Ortodoxe – ca Sfinți – pe ereticii monofiziți anatematizați;
- adunările monofizite să se numească „Biserici Ortodoxe Vechi Orientale”, iar adunarea monofiziților egipteni să se numească „Biserica Ortodoxă Coptă”;
- după ridicarea anatemelor să se intre în comuniune euharistică (împărtăşire în comun). [12]

Acestea sunt roadele dialogului ecumenist. I-au batjocorit pe adevărații Sfinți, modificând Istoria Bisericească şi considerând drept sfinți pe ereticii anatematizați. Au hulit pe Sfântul Duh care a grăit prin Sfinții

---

[11] ibidem, p. 13.

[12] cf. Ion Grădincea, *Relațiile dintre Biserica Ortodoxă şi Bisericile Vechi Orientale din anul 1964 până în anul 2001*, Carte tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Ed. Sitech, Craiova, 2004, pp. 244- 254; Părintele Arsenie Vliangoftis Doctor în Teologie şi Licențiat în Filosofie, *Ereziile contemporane – o adevărată amenințare* - , Ed. Evanghelismos, Bucureşti 2006, p. 189; Î.P.S. Antonie, Mitropolitul Transilvaniei, *Dialogul dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Ortodoxă Vechi-Orientală*, Ortodoxia, 1994, nr.1.

Părinți la Sfintele Sinoade Ecumenice. S-au împotrivit adevăratei Biserici, numind „Biserici Ortodoxe” nişte adunări de eretici anatematizați. Au batjocorit credința ortodoxă, considerând-o una cu credința rătăcită a monofiziților. Şi – dacă vor ajunge – vor strica turma lui Hristos prin împărtăşire în comun cu ereticii. Bine scrie într-un Canon că **ereticii „sunt potrivnici şi duşmani ai Bisericii, strică turma lui Hristos şi batjocoresc moştenirea credinței.“**

IMPORTANȚA DREPTEI CREDINȚE

Numai cel ce trăieşte în Credința Ortodoxă îşi va mântui sufletul

O singură credință este adevărată; un singur Botez este adevărat:

„Este un singur Domn, o singură Credință, un singur Botez.” (Efeseni 4, 5)

Învățăturile heterodoxe provin din îngâmfare:

„Iar de învață cineva altă învățătură şi nu se ține de cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos şi de învățătura cea după dreapta credință, acela e un îngâmfat, care nu ştie nimic, suferind de boala discuțiilor şi a certurilor de cuvinte”. (I Timotei 6, 3-4)

Se cuvine să păstrăm dreapta credință pe care am învățat-o de la înaintaşii noştri binecredincioşi:

„Tu însă rămâi în cele ce ai învățat şi de care eşti încredințat, deoarece ştii de la cine le-ai învățat”. (II Timotei 3, 14)

„Aduceți-vă aminte de mai-marii voştri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum şi-au încheiat viața şi urmați-le credința. Iisus Hristos, ieri şi azi şi în veci, este acelaşi. Nu vă lăsați furați de învățăturile străine cele de multe feluri”. (Evrei 13, 7-9)

Sfântul Paisie de la Neamț spune foarte clar: „Dumnezeu Preamilostivul, prin credința ortodoxă şi fapte bune, şi darul Său, lucrează mântuirea sufletelor creştinilor ortodocşi. Credința ortodoxă este aceea pe care o ține Una Sfânta Soborniceasca şi Apostoliceasca Biserică a Răsăritului, iar fără ea, adică **fără credința ortodoxă, nicidecum nu este cu**

putință nimănui a se mântui. Credința ortodoxă fără fapte bune moartă este, precum şi faptele cele bune fără credința ortodoxă sunt moarte. Iar cel ce vrea să se mântuie, trebuie să unească întotdeauna credința ortodoxă cu faptele cele bune şi să aibă fapte bune întru credința ortodoxă.” [13]

Sfântul Ierarh Ignatie Briancianinov spune că „Ortodoxia este învățătura Sfântului Duh, dată de Dumnezeu oamenilor spre mântuire. **Unde nu este Ortodoxie, acolo nu este mântuire.**” [14]

Sfântul Teodosie de la Pecerska spune: „**Numai cel ce trăieşte în Credința Ortodoxă îşi va mântui sufletul.**”[15]

Ce se întâmplă cu ereticii care nu se întorc la Ortodoxie?

La această întrebare găsim răspuns în capitolul 26 din *Limonariu*:

„Un Bătrân cu numele Chiriac trăia în Lavra Calamon din apropierea sfântului râu Iordan. Şi era Bătrânul îmbunătățit în fapte dumnezeieşti. La el a venit un frate străin din ținutul Dara, cu numele de Teofan, ca să-l întrebe pe bătrân despre gândul curviei. Bătrânul a început să îl sfătuiască cu felurite cuvinte de înțelepciune şi viața curată. Folosindu-se mult fratele din cuvintele Bătrânului, i-a spus:

- Eu, avvă, am părtăşanie în țara mea cu nestorienii. Din această pricină nu mai pot rămâne cu ei şi vreau să locuiesc împreună cu tine.

Când a auzit Bătrânul numele lui Nestorie s-a întristat de pierderea fratelui şi l-a sfătuit şi l-a îndemnat să se despartă de această erezie vătămătoare şi să vină la Sfânta Sobornicească şi Apostolească Biserică. Şi i-a spus :

- Nu este altă mântuire decât numai în a cugeta drept şi a crede că Sfânta Fecioară Maria este cu adevărat Născătoare de Dumnezeu.

- Într-adevăr, avvo, a răspuns fratele, toți ereticii aşa spun: dacă nu eşti cu noi, nu te mântui. Sărmanul de mine nu ştiu ce să fac. Roagă-te deci Domnului ca Domnul să mă încredințeze, din faptă, care este credința cea adevărată.

Bătrânul a primit cu bucurie cuvântul fratelui şi i-a spus :

---

[13] *Cuvinte şi scrisori duhovniceşti*, vol I, 1998.

[14] Sfântul Ierarh Ignatie Briancianinov, *Predici la Triod şi Penticostar*, Ed. Sophia, Bucureşti, 2003, p. 99.

[15] cf. preot Vasile Sorescu, *Biserica Ortodoxă stâlp şi temelie a Adevărului*, Tipărită cu binecuvântarea Preasfințitului Calinic Episcopul Argeşului şi Muscelului, Ed. Credința Strămoşească, 2002, p.113.

- Şezi în chilia mea şi am nădejde în Dumnezeu că bunătatea Lui îţi va descoperi adevărul !

Lăsându-l pe fratele în peşteră s-a dus la ţărmul Mării Moarte şi s-a rugat pentru el. Şi iată cam pe la ceasul trei după amiază în ziua următoare, vede fratele pe cineva înfricoşător la vedere, stând în faţa lui şi-i spune:

- Vino să vezi adevărul !

Şi luându-l, l-a dus într-un **loc întunecos, cu miros urât şi cu foc** şi îi arătă **în mijlocul focului pe Nestorie şi Teodor, pe Eutihie şi Apolinarie, pe Evagrie şi pe Didim, pe Dioscor şi pe Sever, pe Arie şi pe Origen** şi pe alţi câţiva.

- Iată, îi spune acela ce i s-a arătat, **acesta-i locul pregătit ereticilor** şi celor care hulesc pe Sfânta Născătoare de Dumnezeu **şi celor ce urmează învăţăturile lor**. Dacă-ţi place locul, rămâi în credinţa ta! **Dar dacă nu vrei să încerci chinul acesta, vino la Biserica cea Sfântă şi Sobornicească**, aşa cum ţi-a spus Bătrânul. Căci îţi spun : **chiar dacă ai săvârşit toate virtuţile, ajungi în locul acesta dacă n-ai dreaptă credinţă.**

La cuvântul acesta fratele şi-a venit în sine. Când a venit Bătrânul, i-a povestit toate cele întâmplate aşa cum le-a văzut şi a trecut la Sfânta Sobornicească şi Apostolească Biserică. Şi a rămas împreună cu Bătrânul în Calamon. După ce a stat mulţi ani cu el, a adormit în pace.”

Iată unde se chinuiesc ereticii monofiziţi: Eutihie şi Apolinarie, Dioscor şi Sever!

REZUMAT

Din învăţătura ortodoxă cunoaştem că Domnul nostru Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat şi Om adevărat. El este Fiul lui Dumnezeu întrupat. Este o singură Persoană cu două firi: dumnezeiască şi omenească. Cele două firi (naturi) sunt unite fără separare şi fără amestecare.

Monofizismul este o erezie care, de peste 1500 de ani, vatămă sufletele oamenilor cuprinşi de ea. În secolul al V-lea, Eutihie, un eretic din Constantinopol, susţinea că Domnul Iisus Hristos nu ar avea două firi (dumnezeiască şi omenească), ci una singură – cea dumnezeiască. Prin lucrarea vrăjmaşului, Eutihie a dus în rătăcire pe mulţi credincioşi. Patriarhul Dioscor al Alexandriei a căzut şi el în această erezie.

Împotriva acestei erezii, şase sute treizeci de Sfinţi Părinţi s-au adunat la cel de-al patrulea Sfânt Sinod Ecumenic, care a avut loc la Calcedon, în anul 451. Ei au anatematizat monofizismul şi pe susţinătorii lui. Luminaţi de harul lui Dumnezeu, Sfinţii Părinţi au arătat că Domnul Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat şi Om adevărat, cunoscându-se în două firi, fără amestecare, fără schimbare, fără împărţire, fără despărţire. El este o singură Persoană cu două firi (dumnezeiască şi omenească).

Dumnezeu a arătat în chip minunat, la Calcedon, care este mărturisirea adevărată. Punându-se cele două mărturisiri în cinstita raclă a Sfintei Mari Muceniţe Eufimia şi pecetluindu-se racla, mărturisirea ortodoxă a fost găsită în mâna dreaptă a Sfintei (ca semn de acceptare), iar mărturisirea monofizită a fost lepădată sub picioarele Sfintei (ca semn de lepădare şi călcare în picioare).

Mai tîrziu a apărut şi un „monofizism moderat”, al patriarhului eretic Sever al Antiohiei, care considera că cele două firi din care este Hristos sunt amestecate într-o nouă fire. Sfinţii Părinţi au luptat şi împotriva acestei erezii.

Deşi au fost anatematizaţi, născocitorii ereziilor nu s-au îndreptat, ci au format adunări eretice numite pe nedrept „Biserici”. Astfel de adunări eretice sunt numite **necalcedoniene** sau **anticalcedoniene**, deoarece nu acceptă hotărârile dogmatice ale celui de-al patrulea Sfânt Sinod Ecumenic de la Calcedon. Dar ele însele se consideră a fi ortodoxe şi se autointitulează „Biserici Ortodoxe Vechi Orientale” sau „Biserici Orientale Ortodoxe”. Una din acestea este „Biserica Coptă” din Egipt.

În ultimii zeci de ani, unii ierarhi şi preoţi ortodocşi, lepădând comuniunea cu Sfinţii Părinţi, au intrat în **ecumenism** (mişcarea de amestecare a religiilor). Ei au participat la întâlniri oficiale şi neoficiale cu reprezentanţi ai „Bisericilor” anticalcedoniene, spunând că şi aceia sunt ortodocşi. Au îndrăznit chiar să afirme că anatemele date de Sfinţii Părinţi împotriva monofiziţilor trebuie ridicate, că ereticii respectivi trebuie cinstiţi ca sfinţi şi că numele lor trebuie introduse în Calendarul Bisericii Ortodoxe. S-a mai propus modificarea cărţilor de Istorie Bisericească şi a cărţilor de cult ortodoxe, prin eliminarea textelor referitoare la monofiziţi. S-a hotărât organizarea unui „program educativ” prin care credincioşii să fie pregătiţi să accepte textele „revizuite”.

Toate acestea sunt pregătiri pentru unirea ecumenistă cu monofiziţii (adică slujirea şi împărtăşirea împreună cu ei, trecând cu vederea că aceia sunt eretici).

Sfinţii Părinţi ne învaţă că împărtăşirea împreună cu ereticii este foarte periculoasă. Sfântul Theodor Studitul spune că „împărtăşania de la eretic înstrăinează pe om de Dumnezeu şi îl predă diavolului.”

Unirea ortodocşilor cu monofiziţii – care se încearcă în zilele noastre din motive politico-economice – este o componentă a ecumenismului.

Ecumenismul sau **mişcarea ecumenică** este un ansamblu de concepţii şi practici heterodoxe (neortodoxe) care au ca scop unificarea religioasă.

Ecumenismul creştin are ca scop stabilirea unui creştinism unic, la care să adere ortodocşii, monofiziţii, romano-catolicii, anglicanii şi denominaţiunile protestante. Se încearcă înlocuirea Ortodoxiei cu acest creştinism hibrid. Ecumenismul creştin este etapa pregătitoare pentru ecumenismul panreligios.

Ecumenismul panreligios urmăreşte construirea unei religii unice, la care să adere toţi oamenii. Se urmăreşte ca această globalizare a credinţei să fie un sprijin pentru globalizarea politico-economică.

Prin ecumenism oamenii se depărtează de Ortodoxie; se depărtează de Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, Care este Calea, Adevărul şi Viaţa.

Datoria noastră este să păstrăm dreapta credinţă primită de la Dumnezeu prin Sfinţii Apostoli şi Sfinţii Părinţi. Numai aşa vom intra în comuniunea veşnică a Sfinţilor.

ANEXE

Despre perseverenţa eretică a monofiziţilor şi compromisurile foştilor ortodocşi

Sinodul al III-lea Ecumenic (Efes, 431) a condamnat erezia patriarhului Nestorie, numită **dioprosopism** sau **nestorianism**, care susţinea că în Iisus Hristos sunt două persoane: Persoana dumnezeiască a Fiului lui Dumnezeu şi persoana omenească a lui Hristos. Ereticul Nestorie considera că Fecioara Maria nu a născut pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, cum învaţă

Biserica, ci a născut pe omul Hristos. De aceea, nu o numea Născătoare de Dumnezeu (Theotokos), ci născătoare de om (Anthropotokos) sau născătoare de Hristos (Hristotokos). Refuzând să se supună hotărârilor Sinodului, Nestorie a fost depus din scaunul de patriarh al Constantinopolului şi exilat.

Din opoziție nechibzuită față de nestorianism, a apărut **monofizismul extremist**, erezie care afirmă că Hristos are o singură fire, cea dumnezeiască, aceasta absorbind cu totul firea omenească. Întemeietorul ereziei monofizite a fost bătrânul arhimandrit din Constantinopol, Eutihie, bărbat cu temeinice cunoştințe biblice, care luptase cu mult zel contra nestorianismului, dar nu sub ascultarea Sfinților Părinți, ci după născocirile minții sale.

Denunțat patriarhului Flavian al Constantinopolului de Episcopul Eusebiu de Dorileum, Eutihie a fost chemat să-şi expună doctrina într-un Sinod Local din Constantinopol (448).

După ce a refuzat de câteva ori să se prezinte, Eutihie a venit la Sinod însoțit de o mulțime de monahi şi o gardă militară. În timpul discuțiilor, el a mărturisit că Domnul este din două firi, şi că Sfânta Fecioară este de o ființă cu noi şi din ea s-a întrupat Dumnezeul nostru. De aceea, unii sinodali au avut inițial impresia că Eutihie este ortodox. Prin întrebări mai precise, s-a cunoscut însă că el mărturiseşte că Domnul este „din două firi", dar nu acceptă că este „în două firi". În final, neavând cum să-şi mai ascundă rătăcirea, Eutihie a făcut următoarea mărturisire: „Mărturisesc că Domnul a fost din două firi înainte de întrupare, dar după întrupare nu mărturisesc decât o singură fire."

În urma acestei mărturisiri eretice, Eutihie a fost anatematizat. Sentința de condamnare a fost semnată de 30 de episcopi şi 23 de egumeni. Revoltat de hotărârea de anatematizare, el a apelat la patriarhul Dioscor al Alexandriei (444-451), în care a găsit un apărător înfocat. Aşa fac ereticii când sunt condamnați – în loc să se îndrepte, se revoltă şi caută ajutor omenesc la puternicii zilei.

Arhiepiscopul Leon I al Romei, fiind informat despre erezia lui Eutihie, a adresat în iunie 449 Sfântului Patriarh Flavian o importantă epistolă dogmatică în care expunea clar învățătura ortodoxă despre cele două firi ale lui Hristos, socotind pe arhimandritul Eutihie „eretic periculos", anatematizat pe drept de Sinodul de la Constantinopol din 448.

În august 449, s-a convocat în Efes un sinod prezidat de patriarhul eretic Dioscor. Împăratul Teodosie al II-lea (408-450), influențat de Eutihie, de patriarhul Dioscor şi de eunucul Hrisafiu (personalitate cu mare trecere la Curtea din Bizanț şi duşman neîmpăcat al Sfântului Flavian pe care stima şi protecția augustei Pulheria, sora împăratului, îl făcea şi mai nesuferit

invidiosului eunuc), era favorabil cauzei lui Eutihie. Tuturor ierarhilor care s-au pronunţat împotriva lui Eutihie la Sinodul Local din 448, li s-a retras dreptul de vot. În schimb, s-a acordat acest drept arhimandritului monofizit Barsuma, care împreună cu patriarhul Dioscor şi cu parabolanii aduşi de acesta din Egipt, au fost răspunzători de actele de violenţă petrecute în sinod (pentru care se şi numeşte sinod tâlhăresc). Dioscor a folosit acest sinod ca armă de răzbunare împotriva Sfântului Flavian care a fost grav brutalizat de ereticul Barsuma, încât după trei zile a plecat din această viaţă vremelnică, luând de la Domnul cununa mărturisirii. La acest tâlhăresc sinod, învăţătura ortodoxă despre cele două firi ale lui Hristos a fost anatematizată. Părăsind Efesul, patriarhul eretic Dioscor a reuşit şă obţină de la împăratul Teodosie al II-lea, monarh naiv şi lipsit de experienţă în problemele religioase, aprobarea hotărârilor acestui sinod.

Sinodul tâlhăresc a produs mare confuzie şi neorânduială. Eparhiile din Egipt, Tracia şi Palestina au trecut de partea ereticului Dioscor, iar în eparhiile din Siria, Pont şi Asia Mică, doar puţini au avut curajul să se opună pe faţă monofizismului. Aşa s-a întâmplat de multe ori în istorie, când patriarhul era eretic.

La 28 iulie 450, împăratul Teodosie al II-lea a murit într-un accident de călărie, iar tronul Bizanţului l-a ocupat sora sa Pulheria, sprijinitoare a Ortodoxiei, care s-a căsătorit cu generalul Marcian. Binecredincioşii Marcian şi Pulheria au convocat al patrulea Sfânt Sinod Ecumenic de la Calcedon (451), la care au participat 630 de Sfinţi Părinţi.

În şedinţa a V-a din 22 octombrie 451, luminaţi de harul Sfântului Duh, Sfinţii Părinţi au mărturisit credinţa cea adevărată:

„*Urmând aşadar Sfinţilor Părinţi, noi învăţăm într-un glas şi mărturisim pe Unul şi Acelaşi Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos, Însuşi desăvârşit întru dumnezeire cât şi întru omenitate, Însuşi Dumnezeu adevărat şi om adevărat din suflet raţional şi din trup, de-o-fiinţă cu Tatăl după dumnezeire şi de-o-fiinţă cu noi după omenitate, întru toate asemenea nouă afară de păcat, născut din Tatăl mai înainte de veci după dumnezeire şi, la plinirea vremii, Acelaşi născut pentru noi şi pentru a noastră mântuire din Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu, după omenitate, Unul şi Acelaşi Hristos, Fiul, Domnul, Unul Născut, cunoscându-se în două firi, fără amestecare, fără schimbare, fără împărţire, fără despărţire, deosebirea firilor nefiind nicidecum stricată din pricina unimii, ci mai degrabă păstrându-se însuşirile fiecărei firi într-o singură Persoană şi într-un singur Ipostas, nu împărţindu-se sau despărţindu-se în două feţe, ci Unul şi Acelaşi Fiu, Unul Născut, Dumnezeu Cuvântul, Domnul Iisus Hristos, precum au vestit de la început proorocii, precum El Însuşi ne-a învăţat despre Sine şi*

precum ne-a predanisit nouă Crezul Părinților.” (Hotărârile Sfintelor Sinoade Ecumenice, Ed. Sfântul Nectarie, Bucureşti, 2003, p. 27)

La moartea binecredinciosului împărat Marcian, patriciul Aspar, cu influență mare în imperiul de Răsărit, a chemat pe tron, în februarie 457 pe Leon I Tracul (457-474). Acesta era străin de complexitatea problemelor teologice. Monofiziții deveniseră tot mai turbulenți, şi reuşiseră să îndepărteze pe patriarhii ortodocşi din Alexandria, Antiohia şi Ierusalim, înlocuindu-i cu patriarhi monofiziți.

La Alexandria era atunci patriarh ortodox Sfântul Proteriu. Acest fericit a fost preot al Bisericii din Alexandria. Şi mult nevoindu-se împreună cu Sfinții Părinți împotriva ereziilor, a fost pus de Sobor patriarh. Partizanii lui Eutihie şi ai lui Nestorie, revoltându-se şi amenințând că vor opri aducerea grâului la Alexandria, era mare primejdie pentru alexandrini să piară de foame. Dar mijlocind Sfântul la împăratul Marcian, acesta a poruncit să se ducă grâul la Alexandria, izbăvind astfel de la pieire pe locuitorii cetății. Iar după săvârşirea din viață a evlaviosului împărat Marcian, un oarecare Timotei, eretic monofizit, supranumit Eluros, pândind într-o noapte întunecoasă şi ducându-se la chiliile monahilor, pe la miezul nopții, zicea despre sine că este înger, şi le poruncea să se depărteze de împărtăşirea cu Proteriu. Şi ei, ca nişte oameni simpli, lăsându-se înşelați, au ridicat tulburare împotriva Sfântului, care, fugind, a văzut pe dumnezeiescul Prooroc Isaia zicându-i: „Întoarce-te şi eu aştept să te primesc pe tine”. Cu aceasta i s-a arătat silnica lui moarte, căci întorcându-se a fost spintecat de aceia. Apoi în locul Sfântului Proteriu, a fost hirotonit ereticul Timotei, care îi înşelase şi pe care l-au suit în scaunul arhieresc.

Patriarhul monofizit Timotei Elur a ştiut să folosească timpul şi împrejurările pentru a persecuta pe ortodocşi. Aceasta este o trăsătură comună tuturor ereticilor: râvna diabolică pentru răspândirea minciunii şi stârpirea adevărului. Elur a convocat în grabă un sinod eretic local care a condamnat pe dreptcredinciosul Arhiepiscop Leon al Romei. Prigoana cea mai grea apăsa asupra Egiptului. Păstorii ortodocşi legitimi au fost alungați, iar în locul lor au fost numiți eretici devotați monofizismului. Paisprezece episcopi, prieteni ai Sfântului Proteriu, au mers la Constantinopol, pentru a înainta Curții bizantine plângerea lor. Dar şi Timotei Elur a trimis câțiva episcopi care au prezentat împăratului un memoriu favorabil cauzei sale. Aceasta este o altă trăsătură a ereticilor: îndrăzneala de a minți în fața chiar şi pe reprezentanții puterii, şi perseverența cu care îşi impun varianta mincinoasă născocită de ei.

Aflat în această situație, împăratul a hotărât să consulte, în octombrie 457, pe episcopii din imperiu şi pe cei mai cunoscuți pustnici ai vremii

(Simeon Stâlpnicul, Varadat şi Iacob de Cir), asupra celor două probleme importante care îl frământau: dacă să accepte Sinodul de la Calcedon şi dacă să recunoască pe patriarhul Timotei Elur.

Sfântul Ierarh Leon al Romei şi Episcopii cetăților din imperiu, în număr de peste 1600, au răspuns împăratului, recunoscând Sinodul de la Calcedon ca fiind ortodox, şi dezaprobând hirotonirea frauduloasă a patriarhului monofizit Timotei Elur. Aşa au răspuns şi Părinții pustnici. Avem aici o confirmare foarte importantă a ortodoxiei Sinodului Ecumenic de la Calcedon.

Sfântul Simeon Stâlpnicul a răspuns prin două scrisori: una adresată împăratului, iar alta patriarhului Vasile al Antiohiei, prin care el asigura că respectă Sinodul de la Calcedon şi credința descoperită Părinților de la Sinod de către Sfântul Duh.

Arhiepiscopul Leon al Romei a trimis, în august 458, o nouă scrisoare în care arăta că nu trebuie să se discute cu persoane deja condamnate la Sinodul din Calcedon, ci să se restabilească în Egipt pacea şi Ortodoxia, iar la Alexandria să se instaleze un patriarh ortodox. Primind această scrisoare, împăratul Leon Tracul a crezut că este bine să o trimită lui Timotei Elur, pentru a-l convinge să renunțe la împotrivirea sa față de Sinodul de la Calcedon. Dar acela, îndărătnicindu-se şi mâniindu-se, a răspuns împăratului, condamnând atât scrisoarea Sfântului Leon, cât şi învățătura ortodoxă stabilită la Calcedon.

O ultimă încercare de împăcare a făcut-o împăratul, trimițând la patriarhul Elur pe comitele Rusticus, cu misiunea de a-i pune întrebări precise asupra credinței. Cum era de aşteptat, ereticul Elur, ca să pară ortodox, a respins doctrina monofizită a lui Apolinarie (care contesta integritatea firii omeneşti a lui Hristos), dar a condamnat şi hotărârea dogmatică de la Calcedon. Aceasta este o metodă des folosită de eretici: condamnă şi unele doctrine eretice, şi unele hotărâri ortodoxe.

În fața acestei rezistențe absurde, împăratul a fost nevoit să ia măsuri, poruncind exilarea patriarhului eretic în Paflagonia. Dar şi acolo Elur a luptat împotriva hotărârii dogmatice a Sinodului de la Calcedon. De aceea a fost exilat dincolo de Pontul Euxin (Marea Neagră), în Cherson.

După moartea patriciului Aspar, influența la curte a trecut în mâinile unui aventurier isaurian numit Zenon, care s-a căsătorit cu fiica împăratului. El a avut un fiu numit, ca şi bunicul său, Leon. La moartea împăratului Leon I Tracul, acest nepot a devenit moştenitorul tronului. Dar având vârsta de doar patru ani, coroana imperială a fost pusă pe capul lui Zenon, tatăl lui. Acesta, văzându-se împărat şi voind să domnească singur, l-a făcut dispărut

pe fiul său. Însă, după un an, o răscoală a palatului l-a înlocuit cu Vasilisc, cumnatul împăratului Leon I Tracul.

Uzurpatorul Vasilisc se sprijinea pe monofiziţi. El l-a chemat din exil pe patriarhul monofizit Timotei Elur, şi a promulgat, la îndemnul acestuia, în 476 o enciclică cu conţinut monofizit. Prin această enciclică, cei care apărau Sinodul de la Calcedon erau consideraţi răzvrătitori şi tulburători ai liniştii credincioşilor şi erau pedepsiţi astfel: episcopii şi preoţii erau depuşi din treptele lor, călugării erau exilaţi, iar mirenii erau pedepsiţi cu confiscarea averilor şi cu exilul.

Enciclica monofizită a fost semnată de Timotei Elur, de Petru Gnafevs, patriarhul monofizit al Antiohiei, de Anastasie patriarhul Ierusalimului şi de alţi ierarhi, fiind în total cinci sute. Episcopii provinciei Asia au trimis împăratului o scrisoare în care afirmau că au semnat enciclica, nu de frică, ci cu multă libertate şi bucurie.

Însă poporul binecredincios era îngrijorat de situaţia bisericească a imperiului şi păstra cu multă râvnă dreapta credinţă, în ciuda apostaziei ierarhilor. Timotei Elur, văzând împotrivirea crescândă a credincioşilor din Constantinopol, a plecat la Alexandria, unde a fost primit cu entuziasm de monofiziţii lui. Iar patriarhul ortodox al Alexandriei s-a retras în mănăstirea călugărilor pahomieni.

Numărul monofiziţilor devenea din ce în ce mai mare, mai ales în Egipt şi în Siria. Dar opoziţia dârză a patriarhului ortodox Acachie al Constantinopolului, a reuşit, cu ajutorul lui Dumnezeu, să întoarcă evenimentele spre binele Ortodoxiei. Într-o zi, el a organizat o procesiune de pocăinţă care s-a desfăşurat pe străzile principale ale oraşului; în altă zi a îmbrăcat în doliu altarul şi amvonul Sfintei Sofii, şi îmbrăcat şi el în doliu, a vorbit aşa poporului, îndemnându-l la rezistenţă; iar în altă zi l-a convins pe Sfântul Daniil Stâlpnicul să coboare de pe stâlpul său şi să vină în cetate pentru a întări pe cei binecredincioşi şi pentru a cere împăratului respectarea hotărârilor Sinodului de la Calcedon.

Temându-se de poporul dreptcredincios, Vasilisc s-a grăbit să retragă enciclica sa monofizită şi să dea o antienciclică cu conţinut ortodox. Dar era prea târziu. În septembrie 476, uzurpatorul Vasilisc a fost alungat, iar Zenon a intrat triumfător în Constantinopol. Acesta a anulat toate măsurile luate de Vasilisc în favoarea monofiziţilor. Timotei Elur şi patriarhul monofizit al Antiohiei au fost alungaţi. Episcopii provinciei Asia au cerut iertare Patriarhului Acachie, şi au spus că ei au semnat din constrângere enciclica monofizită.

Cu toată simpatia pe care Zenon o păstra pentru ortodocşi, cu ajutorul cărora a venit a doua oară la domnie, el a înţeles că monofiziţii constituie o

grupare religioasă şi politică puternică, de care trebuie să țină seama pentru stabilitatea tronului imperial. Iar patriarhul Acachie se gândea să restabilească pacea religioasă a Orientului, cu prețul unor concesii făcute monofiziților. De aceea, împăratul dorea ca în Alexandria să fie ales patriarh monofizitul Petru Mong, pentru a intra în bune relații cu monofiziții. Iar la inspirația patriarhului Acachie, a emis în octombrie 482 un edict de unire, numit Henoticon, care a servit ca legiuire normativă până la urcarea pe tron a împăratului Iustin I (518-527). La 24 octombrie 482, Henoticonul a fost semnat de patriarhul Acachie al Constantinopolului şi de patriarhul monofizit Petru Mong al Alexandriei. Deşi prin acest edict era anatematizat monofizitul extremist Eutihie, se evitau cu iscusință termenii „o fire" şi „două firi", referitoare la Domnul Iisus Hristos.

Dar monofiziții nu au fost mulțumiți de această soluție de compromis; ei doreau o condamnare explicită a învățăturii ortodoxe şi o afirmare clară a monofizismului. De aceea, în timp ce trimitea patriarhului Acachie scrisori respectuoase, patriarhul monofizit Petru Mong anatematiza Sinodul de la Calcedon, şergea din diptice numele patriarhilor ortodocşi şi trecea numele patriarhilor monofiziți. Mulți monofiziți s-au despărțit de patriarhii lor moderați (adepți ai unirii), iar adevărații ortodocşi s-au despărțit de patriarhii lor care au semnat edictul.

Acum, în loc de două grupări (ortodocşi şi monofiziți) s-au format trei: adevărații ortodocşi, monofiziții intransigenți şi adepții compromisului. Iar în această situație s-a ajuns dintr-o înțelegere greşită a păcii religioase. S-a căutat unirea cu orice preț, în loc să se urmărească unirea întru Adevăr. S-a încercat o reconciliere prin compromis, şi s-a ajuns la o dezbinare mai mare ca înainte. Iar această dezbinare nu s-a limitat la formarea celor trei grupări, ci a determinat prima schismă între Biserica Răsăritului şi Biserica Apusului, cunoscută sub numele de „schisma acachiană".

Unii episcopi ortodocşi alungați din scaunele lor, precum şi mulți monahi ortodocşi s-au adresat Arhiepiscopului Felix al III-lea al Romei, cerându-i ajutor. Acesta a trimis delegați la Constantinopol (pe episcopii Vitalis şi Misenus) cu scrisori adresate patriarhului Acachie şi împăratului, prin care le cerea să rămână credincioşi Sinodului de la Calcedon, să alunge pe Petru Mong şi să nu se compromită cu monofiziții. Delegații aveau poruncă să se întâlnească mai întâi cu Chiril, egumenul Mănăstirii achimiților, fiindcă monahii de acolo acceptau Sinodul de la Calcedon. Dar, îndată ce delegații au ajuns la Constantinopol, patriarhul Acachie şi împăratul Zenon au reuşit să-i câştige de partea lor, folosind când amenințarea, când darurile, asemenea prigonitorilor din vechime, care, prin aceste metode îi sileau pe creştini să se lepede de Hristos. Iar delegații au

participat la liturghia oficiată de patriarhul Acachie, care a pomenit cu voce tare numele lui Petru Mong, spre indignarea monahilor achimiți. De aceea, egumenul Chiril a trimis îndată la Roma pe monahul Simeon, acuzând pe delegații Vitalis şi Misenus că n-au voit să stea de vorbă cu ortodocşii, ci dimpotrivă, au dat de înțeles că Biserica Romei ar fi în comuniune cu Petru Mong, pomenit de Acachie la liturghie.

La întoarcerea delegaților la Roma, Arhiepiscopul Felix al III-lea, i-a depus din treapta episcopală, a reînnoit condamnarea dată împotriva ereticului Petru Mong, şi a anatematizat pe Acachie, pentru faptul că a recunoscut pe monofizitul Petru Mong ca patriarh al Alexandriei şi a oferit Scaune episcopale unor eretici monofiziți.

Sentința condamnării patriarhului Acachie a fost trimisă la Constantinopol prin Tutus, defensorul Bisericii Romane. Dar acesta, temându-se să o înmâneze patriarhului, a dat scrisoarea monahilor achimiți, care au prins-o în timpul unei liturghii de mantia patriarhului Acachie. Pentru acest act de curaj, monahii mărturisitori au fost prinşi de slugile patriarhului; unii au fost omorâți, alții bătuți, iar alții întemnițați. Cât priveşte pe Tutus, acesta a fost câştigat de patriarhul Acachie, care a aflat de la el tot ce se pregăteşte la Roma.

Ca răspuns la condamnare, Acachie a şters numele Arhiepiscopului Felix din diptice şi a întrerupt orice legătură cu Roma. Astfel a început schisma acachiană, care a durat 35 de ani.

Vedem de aici cât de periculos este compromisul. Voind să înfăptuiască unirea dintre ortodocşi şi monofiziți pe baza unui compromis aparent minor, patriarhul Acachie i-a dezbinat şi pe ortodocşi.[16]

Nu se cuvine să facem rugăciune cu ereticii sau să ne întovărăşim cu ei

Pe heterodocşi nu se cuvine să-i primim în casă, nici să le zicem *Bun venit!*:

„Oricine se abate şi nu rămâne în învățătura lui Hristos nu are pe Dumnezeu; cel ce rămâne în învățătura Lui, acela are şi pe Tatăl şi pe Fiul. Dacă cineva vine la voi şi nu aduce învățătura aceasta, să nu-l primiți în casă şi să nu-i ziceți: Bun venit! Căci cel ce-i zice: Bun venit! se face părtaş la faptele lui cele rele.” (II Ioan 1, 9-11)

---

[16] Ceea ce s-a întâmplat atunci la Constantinopol, se întâmplă în zilele noastre în România.

Trebuie să ne depărtăm de eretici:

„Şi vă îndemn, fraţilor, să vă păziţi de cei ce fac dezbinări şi sminteli împotriva învăţăturii pe care aţi primit-o. Depărtaţi-vă de ei.” (Romani 16, 17)

Ereticii să fie anatema:

„Dacă vă propovăduieşte cineva altceva decât aţi primit – să fie anatema!” (Galateni 1, 9)

„Pe ereticii cei nelegiuiţi, care nu se pocăiesc, afurisiţi-i şi-i lepădaţi de ceilalţi credincioşi, aducând la cunoştinţă publică îndepărtarea lor din Biserica lui Dumnezeu şi porunciţi credincioşilor să se ferească cu desăvârşire de ei, şi să nu se întovărăşească cu ei nici la vorbă, nici la rugăciune, căci ei sunt potrivnici şi duşmani ai Bisericii, strică turma lui Hristos şi batjocoresc moştenirea credinţei.“ [17]

„Oricine va mânca cu ereticii, sau va bea, sau va face prieteşug şi dragoste şi adunare, ce se zice cu armenii (monofiziţi, n. n) sau alţii ca dânşii, unii ca aceia anatema să fie.“ [18]

„Al 10-lea Canon al Sfinţilor Apostoli opreşte a ne ruga împreună cu ereticii şi schismaticii, măcar în casă de s-ar afla; se afuriseşte şi să nu fie primit la Sfintele Taine.

Canonul 45 al Sfinţilor Apostoli porunceşte: Episcopul, preotul sau diaconul care numai s-ar ruga cu ereticii, să se afurisească şi dacă l-ar primi să slujească ca preot, să se caterisească.

La tâlcuirea Canonului 47 al Sfinţilor Apostoli, scrie Sfântul Nicodim Aghioritul că latinii (papistaşii, n. n.) sunt eretici şi nu au nici Botez, nici Preoţie, şi dacă vreun preot nu botează pe cei care se întorc la Ortodoxie se afuriseşte.

Şi Canonul 33 din Laodiceea opreşte a te ruga cu eretici şi cu schismatici. “ [19]

„Dreptslăvitorii creştini se cuvine a se feri de eretici, şi slujirile lor a le urî. Iar mai vârtos însuşi ereticii se cuvine a se mustra şi a se înţelepţi de

---

[17] Hotărâre canonică, Const. Ap. VI, 18, în *Pravila Bisericească*, Valea Plopului, 1999, p. 172.

[18] Hotărâre a Soborului Antiohiei, canonul 70, în *Pravila Bisericească*, numită Cea Mică, tipărită mai întâiu la 1640, în Mănăstirea Govora, publicată acum în transcripţiune cu litere latine, Tipografia Academiei Române, 1884.

[19] Sfântul Ioan de la Neamţ Hozevitul, *Hrană duhovnicească*, Ed. Lumină din Lumină, Bucureşti, 2000, p. 541.

către Episcopi şi Presbiteri, doar cumva vor înțelege şi se vor întoarce din rătăcirea lor. Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte, că, oricare Episcop, sau Presbiter, ar primi ca de drept şi adevărat botezul ereticilor sau jertfa ceea ce se proaduce de dânşii. Unul ca acesta, poruncim ca să se caterisească. Fiindcă ce conglăsuire are Hristos cu diavolul? Sau ce parte are credinciosul cu cel necredincios? Căci cei ce primesc cele de către eretici, sau şi ei au aceleaşi socoteli ale acelora, sau cel puțin nu au osârdie spre a-i scoate pe dânşii din cacodoxia (credința cea rea – n. n.) lor. Că cei ce bine voiesc (adică se învoiesc) la slujbele acelora, cum pot a-i mustra pe ei ca să lepede eresul lor cel cacodox şi rătăcit?”[20]

Despre părtăşia cu ereticii, Sfântul Theodor Studitul spune: „În legătură cu cele rânduite de Sfinții Părinți trebuie spus că nici a petrece, nici a mânca, nici a cânta împreună, nici a avea vreo părtăşie cu ei nu am primit, ci ‹‹Vai!›› se rosteşte asupra celor care au părtăşie cu ei, fie şi doar la mâncare sau băutură sau simplă relație.” [21]

Iar Sfântul Ierarh Ioan Gură de Aur spune: „Auziți toți care mâncați împreună cu ereticii, hotărâre dureroasă: sunteți vrăjmaşi ai lui Hristos. Căci nici cel ce este prieten cu vrăjmaşii împăratului nu poate să fie prieten al împăratului; şi nu se învredniceşte de viață, ci piere împreună cu vrăjmaşii şi suferă şi mai rele.” [22]

„Auziți iarăşi cei ce faceți agape împreună cu ei: cum veți scăpa de mânia ce va să vină peste voi, care vă pângăriți împreună cu aceştia prin mâncare şi băutură laolaltă? Cum îndrăzniți să vă apropiați de dumnezeieştile şi înfricoşatele Taine ale lui Hristos? Sau nu ați auzit pe fericitul Pavel strigând că ‹‹nu puteți bea paharul Domnului şi paharul demonilor ; nu puteți avea parte de masa Domnului şi de masa demonilor›› (I Corinteni 10, 21)” [23]

---

[20] Tâlcuire la Canonul 46 al Sfinților Apostoli, în *Pidalion.*

[21] *Dreapta Credință în scrierile Sfinților Părinți*, Sfântul Theodor Studitul, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Amfilohie de Iconium, vol. 1, Ed. Sophia, Bucureşti, 2006, p.153.

[22] ibidem, p. 170.

[23] ibidem, p. 171.

Extras din Memoriul Sfintei Comunități a Sfântului Munte Athos pe marginea Dialogului dintre ortodocşi şi anticalcedonieni (14/27 mai 1995)

„Articolul Mitropolitului Damaschin al Elveției, copreşedinte al Comisiei Mixte de Dialog între ortodocşi şi anticalcedonieni, cu titlul: „Dialogul Teologic dintre Biserica Ortodoxă şi Bisericile Ortodoxe Orientale. Reflecții şi perspective" (*Episkepsis,* 516/ 31-03-1995) a pricinuit Sfântului Munte şi mai multă nelinişte în privința evoluției acestui Dialog Teologic.

Este cunoscut faptul că se încearcă înfăptuirea unei uniri pripite între ortodocşi şi anticalcedonieni, în ciuda diferențelor dogmatice încă existente şi a nesoluționării unor probleme eclesiologice serioase, cum ar fi, de pildă, acceptarea fără rezerve din partea anticalcedonienilor a Hotărârilor dogmatice ale Sinoadelor Ecumenice, precum şi a sfințeniei şi ecumenicității acestora.

Comisia Sfintei Comunități a Sfântului Munte constituită pentru a analiza dialogul dintre ortodocşi şi anticalcedonieni, în referatul ei (din 1 februarie 1994), îşi manifestă rezervele în ceea ce priveşte evoluția acestui dialog teologic, afirmând că acesta în nici un caz nu va conduce la o unire întru Adevăr, singura acceptabilă din punct de vedere ortodox. Aceleaşi rezerve au fost exprimate şi de distinşi profesori ai Facultăților de Teologie precum şi de alte personalități ale vieții bisericeşti în studii speciale pe această temă. **[...]**

Conştienți de acest pericol al unirii cu anticalcedonienii pe baza unor premize neortodoxe, suntem cuprinşi de o mare nelinişte. E pusă în primejdie credința însăşi, lucru cu care nu ne este permis să ne jucăm. Simțim că este de responsabilitatea noastră să apărăm şi să păstrăm dogma şi eclesiologia Sfintei Biserici slobode de orice născocire, aşa cum le-am primit de la Sfinții Părinți.

De aceea, evidențiind toate acestea şi adresându-ne:

– Sanctității Sale Patriarhului Ecumenic Bartolomeu şi Sfântului Sinod Patriarhal de la Constantinopol,

– Prea Fericiților Întâistătători ai Patriarhiilor istorice şi ai celorlalte Patriarhii şi Ierarhilor Sfintelor Sinoade din cadrul acestora,

– Sfințitului cler ortodox şi poporului binecredincios de pretutindeni,

Denunțăm cele de mai jos:

[…]

10. Decizia Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a României [din 8-9 decembrie 1994] ca fiind străină de cugetarea Bisericii Soborniceşti, din următoarele motive:

a. Consideră că anatemele îndreptate împotriva ereticilor au fost aruncate de Sinoadele Ecumenice în duhul lipsei de dragoste, în vreme ce astăzi, când există dragoste, unirea poate fi lesne înfăptuită. În acest fel se aduce o hulă foarte grea împotriva Duhului Sfânt, sub inspirația Căruia au fost luate aceste hotărâri şi împotriva memoriei sfinte a dumnezeieştilor Părinți, pe care Biserica îi numeşte teofori (purtători de Dumnezeu), guri ale Cuvântului, organe ale Duhului etc.;

b. Propune un fapt nemaiîntâlnit în istoria Bisericii: înlocuirea autorității Sinodului Ecumenic cu consensul Sfintelor Sinoade Locale;

c. Aprobă organizarea de programe pentru a face cunoscute credincioşilor deciziile luate de Comisia Mixtă, fără ca toate Bisericile Ortodoxe să se fi pronunțat în prealabil în consens. Acest fapt este întristător şi vătămător pentru poporul român evlavios.

Inima noastră se umple de o mâhnire nespusă din pricina acestei decizii a Bisericii Ortodoxe a României.

11. Decizia extrem de neliniştitoare a Comisiei Mixte privitoare la „curățirea" cărților liturgice de textele care se referă la anticalcedonieni ca la nişte eretici.

Cu alte cuvinte, Sfintele Slujbe ale multor Sfinți Mărturisitori ai credinței, ale Sfinților Cuvioşi, şi mai cu seamă ale Sfinților Părinți de la Sinodul al IV-lea Ecumenic vor fi mutilate. Sinaxarele multor Sfinți vor înceta de a mai fi citite de către poporul lui Dumnezeu.

Întrebăm: Toate aceste scrieri sfinte sunt simple piese de ornament ale imnografiei ortodoxe, încât să poată fi îndepărtate fără durere şi fără vătămare, sau sunt elemente fundamentale ale Ortodoxiei, care, odată eliminate, pot pricinui dispariția a ceea ce înseamnă Ortodoxia?

După părerea noastră, această decizie constituie o inovație de neacceptat, care va avea consecințe nefaste asupra identității însăşi a Bisericii Ortodoxe.

* * *

Denunțând toate acestea Patriarhiei Ecumenice, Cinstitelor Ierarhii ale Bisericilor Ortodoxe, Sfințitului Cler şi poporului dreptcredincios, afirmăm cu smerenie că suntem mişcați de un sentiment de responsabilitate şi nu urmărim altceva decât reaşezarea cât mai grabnică a Dialogului Teologic pe baze corecte, în aşa fel încât şi noi ortodocşii să ne păstrăm integră Credința dreptslăvitoare, dar şi anticalcedonienii să aibă posibilitatea de a se întoarce la adevărata Biserică a lui Hristos, de care sunt separați de cincisprezece veacuri.

Credem că prin harul lui Dumnezeu strădania coroborată a tuturor mădularelor Bisericii va avea rezultate pozitive.

Însă, în cazul în care unirea se va înfăptui împotriva Unicului Adevăr – să nu fie! –, declarăm clar şi categoric că Sfântul Munte nu va accepta o astfel de unire mincinoasă.

Toţi Reprezentanţii şi Întâistătătorii celor douăzeci de Sfinte Mânăstiri ale Sfântului Munte Athos reuniţi în Sinaxă. "[24]

BIBLIOGRAFIE

Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului şi Noului Testament, tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Şerban Vodă Cantacuzino, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1997.

Noul Testament, tipărit pentru prima dată în limba română la 1648 de către Simion Ştefan Mitropolitul Transilvaniei, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Alba Iuliei, 1998.

Noul Testament al Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Bucureşti, 1857.

Hotărârile Sfintelor Sinoade Ecumenice, Ed. Sfântul Nectarie, Bucureşti, 2003.

Pidalion sau cârma corăbiei înţelese a Soborniceştii şi Apostoliceştii Biserici a Ortodocşilor, Tipografia Sfintei Mănăstiri Neamţul, 1844.

Pravila Bisericesca, numită Cea Mică, tipărită mai întâiu la 1640, în Mănăstirea Govora, publicată acum în transcripţiune cu litere latine, Tipografia Academiei Române, 1884.

[24] *Sunt anticalcedonienii ortodocşi?*, Texte ale Sfintei Comunităţi a Sfântului Munte şi ale altor Părinţi athoniţi privitoare la dialogul dintre ortodocşi şi anticalcedonieni (monofiziţi), Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2007.

Canoanele Maicii Domnului, Ed. Bunavestire, Bacău, 2002.

Mineiul pe septembrie, EIBMBOR, Bucureşti, 1984.

Mineiul pe noiembrie, EIBMBOR, Bucureşti, 1983.

Mineiul pe decembrie, Tipografia Cărților Bisericeşti, Bucureşti, 1930.

Mineiul pe decembrie, EIBMBOR, Bucureşti, 1991.

Mineiul pe ianuarie, EIBMO, Bucureşti, 1975.

Mineiul pe iulie , Tipografia Cărților Bisericeşti, Bucureşti, 1930.

Molitfelnic, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1992.

Octoih Mare, EIBMO, Bucureşti, 1975.

Proloagele. Viețile Sfinților şi Cuvinte de învățătură, Ed. Mitropoliei Olteniei.

Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri, partea I, Cuvânt împotriva elinilor. Cuvânt despre Întruparea Cuvântului. Trei cuvinte împotriva arienilor*, PSB 15, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1987.

Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Ed. Scripta, Bucureşti, 1993.

Sfântul Ioan Damaschin, *Despre cele două voințe ale lui Hristos*, Ed. Anastasia, 2004.

Sfântul Ioan de la Neamț Hozevitul, *Hrană duhovnicească*, Ed. Lumină din Lumină, Bucureşti, 2000.

Sfântul Ierarh Ignatie Briancianinov, *Predici la Triod şi Penticostar*, Ed. Sophia, Bucureşti, 2003.

Sfântul Iustin Popovici, *Biserica Ortodoxă şi ecumenismul*, Mănăstirea Sfinții Arhangheli Petru Vodă, 2002.

Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Scrieri şi epistole hristologice şi duhovniceşti*, PSB 81, Ed. IBMBOR, Bucureşti, 1990.

Sfântul Maxim Mărturisitorul şi tovarăşii lui întru martiriu, Ed. Deisis, Sibiu, 2004.

Sfântul Paisie de la Neamț, *Cuvinte şi scrisori duhovniceşti*, I, 1998.

Sfântul Paisie de la Neamț, *Cuvinte şi scrisori duhovniceşti*, II, 1999.

Părintele Filothei Zervakos, *Testament duhovnicesc. Mărturisirea credinței ortodoxe*, Editura Bunavestire, Galați, 2003.

Arhimandrit Gheorghios Starețul Sfintei Mănăstiri Grigoriu - Athos, *Scrieri athonite pe teme contemporane*, Ed. Sfântul Nectarie, 2003.

Părintele Arsenie Vliangoftis Doctor în Teologie şi Licențiat în Filosofie, *Ereziile contemporane – o adevărată amenințare* - , Ed. Evanghelismos, Bucureşti 2006.

Preot Nicolae Chifăr, *Istoria Creştinismului*, vol. II, Ed. Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, 2000.

Preot C. Dron, *Canoanele. Text şi interpretare, vol. II, Sinoadele Ecumenice*, Tipografia Cărților Bisericeşti, 1935.

Preot Prof. Ioan I, Rămureanu, *Evenimentele istorice înainte şi după Sinodul de la Calcedon*, Studii Teologice, nr. 3-4, 1970.

Preot Vasile Sorescu, *Biserica Ortodoxă stâlp şi temelie a Adevărului*, Ed. Credința Strămoşească, 2002.

Dreapta Credință în scrierile Sfinților Părinți, Sfântul Theodor Studitul, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Amfilohie de Iconium, vol. 1, Ed. Sophia, Bucureşti, 2006.

Ecumenismul, Sfânta Mânăstire Paraklitu, Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2004.

Sunt anticalcedonienii ortodocşi?, Texte ale Sfintei Comunități a Sfântului Munte şi ale altor Părinți athoniți privitoare la dialogul dintre ortodocşi şi anticalcedonieni (monofiziți), Ed. Evanghelismos, Bucureşti, 2007.